

PRAVNI MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

Izveštaj za decembar 2014.

Realizaciju ovog projekta finansijski je podržala organizacija Civil Rights Defenders.

*Izneti stavovi u ovom Izveštaju pripadaju isključivo autorima
i ne moraju predstavljati zvaničan stav Civil Rights Defenders-a.*

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Realizaciju ovog projekta finansijski je podržala Fondacija za otvoreno društvo, Srbija.

*Izneti stavovi u ovom Izveštaju pripadaju isključivo autorima
i ne moraju predstavljati zvaničan stav Fondacije za otvoreno društvo, Srbija.*

SADRŽAJ

I	SLOBODA IZRAŽAVANJA.....	4
II	MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH PROPISA	6
III	MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA	11
IV	MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA.....	11
	REGULATORNA TELA.....	11
	DRŽAVNI ORGANI	12
V	PROCES DIGITALIZACIJE	15
VI	PROCES PRIVATIZACIJE.....	16
VII	ZAKLJUČAK.....	17

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi zabeleženo je više slučajeva koji ukazuju na moguće povrede slobode izražavanja.

1. Pretnje i pritisci

1.1. Novi sindikat zdravstva i Sindikat nemedicinskih radnika zdravstva, reprezentativne sindikalne organizacije u Specijalnoj bolnici za nespecifične plućne bolesti u Sokobanji, u dopisu dostavljenom v. d. generalnog direktora RTS-a Nikoli Mirkovu, glavnom i odgovornom uredniku informativnog programa Nenadu Stefanoviću i odgovornom uredniku dopisne redakcije Nenadu Ristiću, proglasili su urednicu niškog dopisništva RTS-a Draganu Sotirovski *personam non grata* u toj ustanovi. Dragana Sotirovski, inače, već godinu dana istražuje korupciju, mobing, nepotizam i druge nepravilnosti u Specijalnoj bolnici u Sokobanji. U dopisu dva sindikata navodi se da je reč o protestu zbog neobjavlivanja na RTS-u reagovanja Specijalne bolnice na prilog Dragane Sotirovski u kojem je prenela navod sa zvaničnog sajta Agencije da će bolnica uskoro biti prodana. Sotirovski je još od novembra 2013. godine, otkada je počela da istražuje zloupotrebe direktorke Specijalne bolnice Ljiljane Isaković, bila izložena pretnjama i pritiscima.

Zakonom o javnom informisanju i medijima propisano je da se slobodan protok informacija putem medija, kao i uređivačka autonomija medija ne smeju ugrožavati, i to naročito ne vršenjem pritiska, pretnjom, odnosno ucenom urednika, novinara ili izvora informacija. U konkretnom slučaju, uslovljavanje medija da promeni novinara koji izveštava o nekom događaju, pojavi, ili, kao u ovom slučaju, o nekoj ustanovi, tako što se taj novinar u konkretnoj ustanovi proglašava „nepoželjnim”, nesumnjivo predstavlja ugrožavanje slobodnog protoka informacija. Uređivačka autonomija medija nesumnjivo podrazumeva i autonomnu odluku o tome koji novinar unutar redakcije o kom konkretnom događaju izveštava. Ono što posebno zabrinjava je činjenica da je Specijalna bolnica u Sokobanji javna ustanova, o kojoj javnost svakako ima interes da bude informisana, te da je pravljenje spiskova podobnih ili nepodobnih novinara da o takvoj ustanovi izveštavaju apsolutno neprihvatljivo, od koga god da dolazi.

1.2. Kako je 23. decembra preneo dnevni list „Blic”, novinar Radoslav Medić dobio je rešenje da je tehnološki višak u redakciji Radio Odžaka, u kojoj je radio više od 30 godina. Do Medićevo proglašenja za tehnološki višak došlo je nakon što je prethodno bio premešten na slabije plaćeno mesto novinara reportera, a usmeno mu je bilo zabranjeno izveštavanje sa političkih skupova. Medić je, naime, u informaciji sa konferencije za medije Demokratske stranke, preneo protivljenje demokrata da se Hemijska industrija „Hipol” oslobodi plaćanja ekološke takse, što je za opštinu gubitak od oko dva miliona dinara na godišnjem nivou. Demokrate su na istoj konferenciji saopštile da je ovaj ustupak

napravljen iz ličnog interesa Gorana Đakovića, predsednika SO i Vlaska Grujičića, šefa odbrničke grupe SNS, čije su supruge zaposlene u „Hipolu“. Zoran Lukić, direktor Radio Odžaka, je tada za dnevnik „Blic“ obrazložio odluku rečima da su Medićeve tekstovi u vezi sa ukidanjem ekološke takse „bili neuravnoteženi i pristrasni u korist DS i štetni za SNS“.

Zakonom o javnom informisanju i medijima propisano je da novinaru ne može prestatu radni odnos, umanjiti se ugovorena zarada ili ugovorena naknada za rad, niti se on može na drugi način staviti u nepovoljniji položaj, zbog toga što je u javnom glasilu objavio istinitu tvrdnju ili izneo mišljenje, kao ni zbog toga što je svoje mišljenje izneo van medija kao lični stav. Nesumnjivo je da bi sa istinitom tvrdnjom ili iznetim mišljenjem morala da bude izjednačena i informacija sa konferencije za medije, prenetu sa dužnom novinarskom pažnjom. Mediji bi morali da budu forum za slobodnu razmenu informacija i sučeljavanje tvrdnji predstavnika lokalne vlasti i opozicije o pitanjima od značaja za život zajednice. Posao novinara i medija nije da prećuti kritiku vlasti ako vlast na tu kritiku ne odgovara i ne demantuje činjenične navode koji je potkrepljuju, kako bi izveštavao „uravnoteženo i nepristrasno“. Primer iz Odžaka samo potvrđuje koliko je važno privatizovati lokalne javne medije i izvući ih na taj način iz odnosa direktne zavisnosti i potčinjenosti lokalnim vlastima. Do tada, lokalni javni mediji, umesto medija koji rade u interesu javnosti, ostaju mediji koji se samo finansiraju iz javnog novca a rade u interesu lokalnih vlasti. Privatizacija možda neće sve medije učiniti preko noći odgovornim i profesionalnim, ali će bar stati na put direktnom finansiranju, novcem poreskih obveznika, medija koji očigledno ne rade u interesu javnosti, već u interesu lokalnih političkih vrhuški.

2. Sudski postupci

2.1. Apelacioni sud u Beogradu preinačio je prvostepenu presudu Višeg suda u Beogradu, po kojoj su, zbog duševnih bolova nanetih povredom časti i ugleda, „Melon d. o. o.“, kao izdavač magazina „Svedok“, Vladan Dinić, kao odgovorni urednik i Milivoje Glišić, kao autor teksta i novinar, bili obavezani da Mići Jovanoviću, vlasniku i bivšem rektoru Univerziteta Megatrend, isplate naknadu štete u iznosu od 100.000 dinara. Prema navodima tužbe, koju je Apelacioni sud odbio kao neosnovanu, vlasniku Megatrenda čast i ugled narušeni su u tekstu „Vitez Mića od Megatrenda“ objavljenom u „Svedoku“ 1. oktobra 2013.

O presudi Višeg suda u Beogradu pisali smo u svom monitoring izveštaju za jun 2014. godine. Glišić je, naime, u svom kritičkom tekstu analizirao Jovanovićevu zvaničnu biografiju i izvrgao ruglu pojedina međunarodna priznanja sumnjive vrednosti i opskurna počasna zvanja rektora Jovanovića. Još tada smo napisali da je sud morao da uvaži, a nije, činjenicu da je Jovanović, kao javna ličnost, morao da pokaže viši stepen tolerancije za kritiku. Ono što je dodatno kompromitovalo prvostepenu odluku Višeg suda u Beogradu jeste i skandal sa kojim je ona koincidirala, a koji je rezultirao Jovanovićevim povlačenjem sa funkcije rektora Univerziteta Megatrend. Naime, nakon što je portal Peščanik objavio tekst grupe autora u kojem se tvrdi da je doktorska disertacija ministra unutrašnjih poslova Nebojše

Stefanovića plagijat, čiji je mentor bio upravo Jovanović, a koju disertaciju je ministar odbranio na Univerzitetu Megatrend u junu 2013. godine, isti portal objavio je još jedan tekst u kom grupa autora tvdi da Jovanović uopšte nije doktorirao na Londonskoj školi ekonomije i političkih nauka, kako je to u njegovoj zvaničnoj biografiji takođe pisalo. Ovo je samo potvrdilo da je Glišić u svom tekstu zapravo bio na dobrom tragu. Apelacioni sud, odlučujući po žalbi, našao je da navodi spornog teksta nisu „neistine i neproverene informacije”, već „satirični i šaljivi komentari, lični stav i kritičko mišljenje autora teksta”, te ispravno odlučio da lošu prvostepenu presudu ukine i tužbeni zahtev kao neosnovan odbije.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH PROPISA

1. Zakon o javnom informisanju i medijima

1.1. Implementacija Zakona o javnom informisanju i medijima obrađena je kroz odeljak o slobodi izražavanja.

2. Zakon o elektronskim medijima

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi Regulatorno telo za elektronske medije (REM) održalo je javnu raspravu o nacrtima tri pravilnika, i to Pravilnika o kriterijumima za utvrđivanje liste najvažnijih događaja i ostvarivanju prava na pristup tim događajima, Pravilnika o zaštiti prava i interesa maloletnika u oblasti pružanja medijskih usluga i Pravilnika o načinu izricanja mera pružaocima medijskih usluga. Ove podzakonske akte REM donosi shodno ovlašćenju iz Zakona o elektronskim medijima, a rok za njihovo usvajanje je 13. februar 2015. godine.

Iako je svojevremeno, u postupku usvajanja Strategije razvoja radiodifuzije iz 2005. godine, tadašnja Republička radiodifuzna agencija imala konsultacije sa pojedinim medijskim i novinarskim udruženjima, te konsultacije teško da su bile prava javna rasprava. Zato se slobodno može reći da je ovo prvi put, još otkako u Srbiji postoji i funkcioniše nezavisno regulatorno telo za radiodifuziju, odnosno sada za elektronske medije, da se o sadržaju nekog opšteg akta tog tela vodi javna rasprava, kao i to da je sama činjenica da se takva rasprava vodi doprinos novog Zakona o elektronskim medijima transparentnosti regulacije u sektoru elektronskih medija. Po okončanju rasprave, prateći njene rezultate, REM će usvojiti pravilnike. Da bi oni bili objavljeni i stupili na snagu, neophodno je da prođu kontrolu, odnosno dobiju mišljenje o usklađenosti sa Ustavom i zakonom, za šta je shodno članu 57. Zakona o državnoj upravi i članu 22. Zakona o elektronskim medijima, nadležno Ministarstvo kulture i informisanja. Ovo rešenje jeste bilo kritikovano u postupku donošenja Zakona o elektronskim medijima, ali je činjenica da čak i da član 22. tog zakona ne predviđa pribavljanje mišljenja o

usklađenosti sa Ustavom i zakonom, REM u postupku usvajanja podzakonskih akata ne bi mogao da izbegne odredbe o nadzoru nad zakonitošću propisa imalaca javnih ovlašćenja predviđene Zakonom o državnoj upravi. Ono što je ključni problem, koji međutim nije mogao biti rešen Zakonom o elektronskim medijima, jeste činjenica da Zakon o državnoj upravi zaista ostavlja prostor zadiranju organa izvršne vlasti u rad nezavisnog regulatora. Citirani član 57. Zakona o državnoj upravi, u stavu dva, propisuje da u slučaju da imalac javnih ovlašćenja (ovde je to REM) ne postupi po predlogu ministarstva kako da se propis usaglasi sa Ustavom, zakonom, drugim propisom ili opštim aktom Narodne skupštine i Vlade Srbije, ministarstvo ima obavezu da Vladi predloži donošenje rešenja kojim se poništava, ukida propis ili da ga obustavi od izvršenja, kao i da pred Ustavnim sudom pokrene postupak za ocenu njegove ustavnosti ili zakonitosti. Dakle, radi se o sistemskom problemu i neprepoznavanju pravne prirode i smisla nezavisne regulacije. Do čega ovo može da dovede svedoči primer iz 2008. godine, kada je tadašnje Ministarstvo za telekomunikacije i informatičko društvo čak u jednom trenutku preuzelo nadležnosti tadašnje Republičke agencije za telekomunikacije (Ratel) na period od 120 dana. Spor između Ministarstva i Ratela, tada je razrešila Vlada, i to tako što je rešenje Ministarstva o preuzimanju nadležnosti Ratela ukinula. Ostaje nada da aktuelno Ministarstvo kulture i informisanja svoje ovlašćenje da ceni usklađenost propisa koje usvaja nezavisni regulator sa Ustavom i zakonom neće zloupotrebljavati, odnosno da neće na taj način neprimereno uticati na nezavisnost regulacije. Sami nacrti tekstova pravilnika, koje je REM sada objavio, interesantni su za analizu, posebno zato što uvode i neka nova rešenja koja do sada nisu postojala.

2.1. Pravilnik o kriterijumima za utvrđivanje liste najvažnijih događaja i ostvarivanju prava na pristup tim događajima

Pravilnik o kriterijumima za utvrđivanje liste najvažnijih događaja i ostvarivanju prava na pristup tim događajima REM donosi shodno ovlašćenju iz člana 64. Zakona o elektronskim medijima. Pravilnik treba da utvrdi kriterijume po kojima se formira lista najvažnijih događaja, domaćih i stranih, koji su od posebnog značaja za sve građane (kulturni, politički, sportski, zabavni i sl.) i bliže uslove pod kojima se ostvaruje pravo na pristup događajima od velikog interesa (tzv. pravo na kratku informaciju). Odredba člana 64. Zakona propisuje svojevrсно ograničenje u pogledu toga ko može imati isključivo pravo prenosa događaja koji se nalazi na pomenutoj listi i predviđa da isključivo pravo prenosa može ostvariti samo pružalac usluge televizijskog emitovanja kome je pristup slobodan i čija zona pokrivanja obuhvata celokupno područje Republike Srbije. Kako se radi o restrikciji, neophodno je da spisak svih tih događaja bude unapred poznat. Zakon zato predviđa dve obaveze REM-a, i to, najpre, da utvrdi kriterijume za formiranje liste, a potom da formira i samu listu.

Pravilnik, polazeći od ovlašćenja, treba da utvrdi kriterijume po kojima će REM kasnije formirati listu događaja od posebnog značaja za sve građane. Kriterijumi u odnosu na koje se određeni događaj

smatra „najvažnijim”, odnosno događajem „od posebnog značaja” za Republiku Srbiju, navedeni su u članu 3. Nacrta, a to su:

- da je događaj i njegov ishod od naročitog opšteg značaja za građane u Republici Srbiji, a ne samo od značaja za one građane koji i inače prate određeni događaj ili drugu aktivnost na koju se događaj odnosi;
- da se događaj tradicionalno emituje u Republici Srbiji u okviru programa kome je pristup slobodan, kao i da ga redovno prati veliki broj gledalaca;
- da je reč o značajnom međunarodnom sportskom događaju u kom učestvuju predstavnici Republike Srbije;
- da je događaj opštepoznat, odnosno da ima opšti kulturni značaj za građane Republike Srbije, kao i značaj za nacionalni kulturni identitet.

Da bi se konkretan događaj, bilo da je sportski, kulturni, politički, zabavni ili neke druge prirode, smatrao najvažnijim, dovoljno je da je ispunjeno najmanje dva od navedena četiri kriterijuma.

Drugi deo pravilnika je posvećen bližem propisivanju pravila za pristup insertima događaja u trajanju do 90 sekundi, od strane drugih pružalaca medijske usluge koji nemaju pravo na emitovanje događaja od naročitog interesa za javnost. Polazeći od ovlašćenja iz zakona, Nacrt pravilnika propisuje da je pružalac medijske usluge, koji je ostvario isključivo pravo na prenos događaja od naročitog značaja, dužan da pod jednakim uslovima, bez diskriminacije, dozvoli i omogući slobodan pristup insertima uz nadoknadu stvarnih troškova. Izabrani insert može da traje najduže 90 sekundi i koristi se isključivo za emisije opštih vesti.

Treba napomenuti da je ova materija ranije bila regulisana Zakonom o radiodifuziji koji je predviđao obavezu tadašnjeg RRA da odredi listu događaja od interesa za sve građane u Republici Srbiji na koje je isključivo pravo prenosa mogao da ostvari samo emiter čija je zona opsluživanja obuhvatala celokupno područje Republike Srbije. Zakon o radiodifuziji predviđao je i obavezu emitera sa isključivim pravom prenosa da svim drugim zainteresovanim emiterima omogući da snime i emituju kratke izveštaje sa tog događaja u trajanju od 90 sekundi (član 71. Zakona o radiodifuziji). Prateći ovu obavezu iz zakona, RRA je 2010. godine usvojio Listu događaja od nacionalnog interesa za građane u Republici Srbiji, koju je potom u dva navrata dopunjavao. Drugim rečima, institut je postojao i ranije, samo što su u Zakonu o elektronskim medijima i Nacrtu tog pravilnika precizirani uslovi koji se odnose na pristup događajima, u cilju usklađivanja sa rešenjima iz Direktive o audiovizuelnim medijskim uslugama.

2.2. Pravilnik o zaštiti prava i interesa maloletnika u oblasti pružanja medijskih usluga

Nacrt Pravilnika o zaštiti prava i interesa maloletnika u oblasti pružanja medijskih usluga bliže uređuje oblast kojoj je i u Zakonu o elektronskim medijima i u Direktivi o audiovizuelnim medijskim uslugama

poklonjeno mnogo pažnje. Istovremeno, usvajanjem ovog Pravilnika, prestaće da važe određeni delovi Kodeksa ponašanja emitera koji su do sada regulisali određene aspekte zaštite maloletnika u programima elektronskih medija.

Nacrt pravilnika uvodi brojne novine, a obuhvata bližu razradu pitanja koja se odnose na: kategorizaciju programskih sadržaja, učešće maloletnika u programskom sadržaju, objavljivanje informacije koje se odnose posredno ili neposredno na maloletnika i njegov privatni i porodični život. Pored toga, Nacrt precizira i obaveze pružalaca nelinearne (On Demand) medijske usluge u pogledu zaštite maloletnika; definiše maloletnika i dete, odnosno emisije koje su namenjene ovim kategorijama korisnika, a posebnu pažnju poklanja i takozvanim rijaliti programima.

Najveće promene tiču se kategorizacije programa, budući da su date jasnije smernice emiterima kako da određeni sadržaj kategorišu u odnosu na odgovarajuće starosne grupe korisnika. Podsećamo, i do sada je Kodeksom ponašanja emitera bila predviđena obaveza samog pružaoca medijske usluge da kategoriše program, ali nisu bile date precizne smernice kako to da učini. U situacijama kada emiter nije bio siguran u koju kategoriju spada određeni sadržaj, mogao je da zahteva mišljenje od regulatora. Emiter je u proceni bio slobodan, ali je istovremeno bio odgovoran za neadekvatno kategorisanje programa po nalazu regulatora, što nije bilo najsrećnije rešenje sa aspekta pravne sigurnosti. Ovim nacrtom je u tom smislu napravljen regulatorni pomak, budući da su emiterima date jasne smernice u pogledu deklarisanja programa kao nepodesnog za uzrasne kategorije mlađe od 12, 16 i 18 godina. Kao interesantnu novinu REM predviđa i uzimanje u obzir toga u kom kontekstu se prikazuju „potencijalno škodljivi sadržaji”, što predstavlja prilično progresivno rešenje. Programski sadržaj nepodesan za maloletnike mlađe od 12 godina može se emitovati samo u vreme kada se objektivno može očekivati da oni prate program uz prisustvo roditelja, imajući u vidu uobičajen raspored njihovih aktivnosti (npr. vreme polaska u školu, radni ili neradni dan, školski raspust, uobičajeno radno vreme i dr.). Programski sadržaj nepodesan za maloletnike mlađe od 16 godina može se emitovati samo u periodu od 22:00 do 06:00 sati, a programski sadržaj nepodesan za osobe mlađe od 18 godina može se emitovati samo u periodu od 23:00 do 06:00 sati. Vremenska ograničenja se odnose i na premijerno i na ponovljeno (reprizno) emitovanje određenog programskog sadržaja. Dakle, i u pogledu termina „zaštićenog vremena”, regulativa je precizna, tako da je to korak u pravom smeru u pogledu predvidljivosti obaveza pružalaca medijske usluge u ovoj oblasti.

Što se tiče učešća maloletnika u programu, odredbe su mahom preuzele dosadašnja rešenja Kodeksa emitera, predviđajući obavezu pribavljanja prethodne saglasnosti roditelja, staratelja, ili usvojioca, ali uz obavezu pružaoca usluge da posveti dužnu pažnju i mišljenju maloletnika o učešću u programu, s tim da u programu ne može učestvovati maloletnik koji se sa tim nije saglasio. Pružalac medijske usluge ima i posebnu obavezu poštovanja dostojanstva i slobodnog razvoja ličnosti maloletnika. Pored toga, definisane su kategorije programa u kojima maloletnik ne može da učestvuje (npr. maloletnik koji nije navršio 14 godina ne može da učestvuje u programskom sadržaju koji se sastoji od rekonstrukcije zločina, nasilja ili dramatičnog tragičnog događaja). Nacrt precizira i obaveze pružaoca medijske usluge u pogledu zaštite identiteta i privatnog i porodičnog života.

Posebna pravila ustanovljena su za emitovanje rijaliti programa, koji se kategorizuju kao nepodesni za starosnu kategoriju mlađu od 16 godina ako se u njima prikazuje nepristojno ponašanje koje se ne koristi kao akt agresije, odnosno da bi se neko uvredio, ili se prikazuje konzumiranje alkoholnih pića, osim ako je ono izostavljeno iz snimka ili potpuno prikriveno upotrebom visokofrekventnog tona, zamagljenja slike ili na drugi sličan način; za starosnu kategoriju mlađu od 18 godina ti programi su nepodesni ako se u njima prikazuje nasilje, nepristojno izražavanje preduzeto kao akt agresije, odnosno u cilju vređanja, pušenje, neumereno konzumiranje alkoholnih pića ili nago ljudsko telo. Nacrt predviđa i apsolutnu zabranu prikazivanja, u rijaliti programskom sadržaju, teškog nasilja, seksualnosti, zloupotrebe opojnih droga, kao i ponašanja koje predstavlja govor mržnje ili kojim se vređa ljudsko dostojanstvo ili drugo ljudsko pravo. Takođe, ako u toku rijaliti programskog sadržaja, koji se emituje direktno (uživo), dođe do eskalacije nasilja ili nepristojnog ponašanja preduzetog u cilju vređanja, pružalac medijske usluge je dužan da odmah prekine njegovo emitovanje ako ne može na drugi način da izbegne prikazivanje takvog ponašanja (npr. isključenjem tona, promenom kadra i slično).

Nelinearne usluge, kao specifične po svojoj prirodi, budući da se pružaju na zahtev pojedinačnog korisnika, odnosno ne pružaju se u jedinstvenom vremenskom koninuitetu, nameću potrebu specifičnih pravila koja se odnose na zaštitu maloletnika u odnosu na linearnu uslugu. Obaveza kategorizacije postoji i za ovakve medijske usluge, s tim da mora da bude jasno na koji program iz kataloga se oznaka odnosi. Međutim, u pogledu vremena kada je ovaj program dostupan, Nacrt donekle odstupa od prirode ove usluge, navodeći da programski sadržaj nepodesan za mlađe od 18 godina, u okviru nelinearnih medijskih usluga može biti dostupan javnosti samo u periodu od 23:00 do 06:00. Čini se da vremenska odrednica nema nikakvog smisla kod izbora iz kataloga usluga, jer je dostupnost usluge u vremenu kada je izabere korisnik upravo njena specifična odrednica. Drugi deo ove odredbe, sa druge strane, ima smisla budući da navodi da se ovo vremensko ograničenje ne primenjuje ako je programski sadržaj deo zaštićene usluge (medijska usluga sa uslovnim pristupom), kojoj se pristupa putem ličnog identifikacionog broja (eng. Personal Identification Number – PIN) ili drugog sličnog sistema uslovnog pristupa, kada može biti dostupan bez vremenskog ograničenja.

Dečiji programi su takođe definisani u Nacrtu. Detetom se smatra maloletnik do 12 godina života, a dečiji program je program koji je po svojoj formi, sadržaju i vremenu emitovanja namenjen ovoj starosnoj kategoriji korisnika. Slično se definišu i programi namenjeni ostalim maloletnicima (od 12 do 18 godina). Svaki od ovih programa se bliže definiše i u odnosu na tematski okvir koji treba da pokriva.

2.3. Pravilnik o načinu izricanja mera pružaocima medijskih usluga

Nacrt pravilnika o načinu izricanja mera pružaocima medijskih usluga bliže propisuje proceduralna pravila koja se odnose na postupak izricanja mera u nadležnosti regulatornog tela. Postupak se pokreće ili po službenoj dužnosti (ex officio) ili po osnovu prijave fizičkih ili pravnih lica. Po službenoj dužnosti se postupak pokreće u slučaju kršenja programskih obaveza pružaoca medijske usluge zbog povrede obaveza

iz članova 47. do 71. Zakona o elektronskim medijima, odnosno povrede uslova iz dodeljene dozvole ili odobrenja, a po osnovu izveštaja stručne službe regulatora koja sprovodi monitoring. Postupak po prijavi pravnog ili fizičkog lica razlikuje se utoliko što podrazumeva i postojanje prethodne faze, u kojoj regulator procenjuje da li su ispunjeni formalni uslovi za pokretanje postupka. O izricanju mera, kao i do sada, odlučuje Savet regulatora. Mere su: opomena, upozorenje, privremena zabrana objavljivanja programskog sadržaja i oduzimanje dozvole. U odnosu na dosadašnji sistem, nova mera je mera privremene zabrane objavljivanja programskog sadržaja. Pri donošenju odluke, regulator poštuje kriterijume određene u članu 14. Nacrta pravilnika, odnosno uzima u obzir stepen odgovornosti pružaoca medijske usluge, način izvršenja povrede obaveze, pobudu iz koje je povreda učinjena, stepen ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, težinu posledice koja je povredom izazvana, učestalost ponavljanja radnje, okolnost da je pružaocu medijske usluge već izrečena neka od mera i ponašanje pružaoca medijske usluge nakon izvršene radnje povrede. Odluka regulatora je konačna, a protiv nje se može pokrenuti upravni spor, s tim što Upravni sud svojom odlukom predmet može samo vratiti regulatoru na ponovno odlučivanje, bez mogućnosti da ga sam reši. Ove odredbe su doslovno prenete iz člana 42. Zakona o elektronskim medijima. Ono što je novina u ovom podzakonskom aktu je regulisanje upisa izrečene mere u registar, koji je različit u odnosu na režim uspostavljen Zakonom o radiodifuziji. Izrečene mere upisuju se u poseban odeljak Registra elektronskih medija koji vodi REM. Mere upozorenja i opomene se ex officio brišu iz registra posle dve godine i nakon toga se ne mogu više uzimati u obzir u narednim postupcima za izricanje mera. Podsećamo, do sada su podaci o izrečenim merama bili dostupni samo za mere upozorenja, dok bi po predloženom rešenju bili dostupni i određeni podaci koji se odnose na ostale izrečene mere. Kada bude bio formiran registar biće i jasnije koliki će biti obim dostupnih informacija.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi nije bilo bitnije zakonodavne aktivnosti u pogledu usvajanja zakona relevantnih za oblast medija.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. Regulatorno telo za elektronske medije

Aktivnostima Regulatornog tela za elektronske medije bavili smo se u delu koji se odnosi na implementaciju Zakona o elektronskim medijima.

2. Republička agencija za elektronske komunikacije i poštanske usluge (RATEL)

Republička agencija za elektronske komunikacije i poštanske usluge (RATEL) je sredinom decembra objavila spisak piratskih radio i TV stanica koje neovlašćeno (bez dozvole) emituju radio ili televizijski program.

Na spisku se nalazi 21 pružalac medijske usluge koji program emituje neovlašćeno, a među njima su 3 televizije, od kojih su tu i „višegodišnji prestupnici” KTV i TV Jerina. U odnosu na prethodni izveštaj, koji je izdat početkom 2014. godine, smanjen je broj RTV stanica koje emituju bez dozvole sa 29 na 21. Takođe, nema podataka o programu radija Balkan, koji je neovlašćeno reemitovao sa 10 lokacija. Moglo bi se reći da piraterija kao pojava počinje da jenjava, budući da je samo pre 4 godine broj pirata bio neuporedivo veći (više od 50). Ipak, nije najjasnije da li je u pitanju bolja organizovanost i efikasnost državnih organa ili je gašenje posledica nepovoljnih tržišnih uslova. Završetkom procesa digitalizacije očekuje se potpuni nestanak piratskih TV stanica. Digitalizacija televizijskog emitovanja, međutim, neće uticati na piratske radio stanice, tako da će liste pirata, koje RATEL povremeno objavljuje, i dalje ostati merilo uspešnosti (ili možda pre neuspešnosti) vlasti u suzbijanju nelegalnog emitovanja.

DRŽAVNI ORGANI

3. Ministarstvo kulture i informisanja

Na seminaru ANEM-a o implementaciji medijskih zakona, koji je održan 25. decembra 2014. godine, Saša Mirković, državni sekretar u Ministarstvu kulture i informisanja zadužen za medije, predstavio je najbitnije aktivnosti Ministarstva koje se odnose na primenu novih medijskih zakona od njihovog stupanja na snagu, 13. avgusta 2014. godine. Ministarstvo je ispoštovalo rok za usvajanje podzakonskih akata, pa je usvojilo tri pravilnika, koji su krajem novembra stupili na snagu. Radi se o pravilnicima o sufinansiranju projekata za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja, o dokumentaciji koja se prilaže u postupku registracije medija u Registar medija i o načinu vođenja i upisu u evidenciju predstavnika inostranih medija i dopisništava inostranih medija (o čemu smo detaljno pisali u prethodnom monitoring izveštaju). Državni sekretar apostrofirao je da je 2015. godina jako bitna za medijski sektor jer će se u njoj desiti tri važne stvari: okončanje procesa digitalizacije, izlazak države iz vlasništva u medijima i postepeni prelazak na režim projektnog finansiranja. Po njegovim rečima, Ministarstvo intenzivno komunicira sa Komisijom za kontrolu državne pomoći, budući da će se sredstva, koja će se izdvajati za medije putem projektnog finansiranja, tretirati kao državna pomoć, te će svaki nivo vlasti koji će raspisivati konkurse morati da poštuje i pravila zakona koji regulišu tu oblast. Pored toga, sredstva za projektno finansiranje medija koja su predviđena novim budžetom Republike Srbije značajno su uvećana. Ministarstvo je preko Stalne konferencije gradova i opština distribuiralo svim lokalnim samoupravama Pravilnik o sufinansiranju, uz propratno pismo i napomenu da se za sve dileme, pitanja i slično, obrate Ministarstvu. Ostvarena je

komunikacija sa Ministarstvom državne uprave i lokalne samouprave, a opet u cilju bolje komunikacije sa lokalnim samoupravama, koja je neophodna u primeni novih pravila.

Procena Ministarstva je da je moguće raspisati konkurse neposredno posle januarskih praznika, te da bi se prva sredstva namenjena medijima našla na njihovim računima do maja meseca 2015. godine. Ukazano je i na jako bitnu ulogu medijskih udruženja u formiranju stručnih komisija koje daju predlog o dodeli sredstava, te su udruženja pozvana da u tom procesu budu aktivna. Ministarstvo se nada da u budućnosti neće biti mnogo odstupanja od novih pravila, kako se desilo u pojedinim lokalnim samoupravama, te da će biti više pozitivnih primera, poput opštine Srbobran, koja je predvidela višestruki iznos namenjen medijima, a što je rezultat intenzivne komunikacije novinarskih udruženja, ministarstva i lokalne samouprave.

4. Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti

4.1. Transparentnost državnih organa u pogledu velikih infrastrukturnih projekata

Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti se u decembru dva puta obratio javnosti povodom potrebe dostupnosti podataka o velikim infrastrukturnim projektima za koje se javnost zainteresovala. Radi se o međunarodnom projektu „Južni tok”, za koji je u decembru konačno objavljeno da se od njega odustaje, i projektu „Beograd na vodi”. Transparentnost oko najvećih projekata nikad nije bila manir ponašanja vlasti. To se odnosi mahom na sve vlade od 2000. godine naovamo. A nesporno je da je od usvajanja Zakona o dostupnosti informacija od javnog značaja zakonska obaveza organa vlasti da čine dostupnim podatke od značaja za javnost ako su ispunjeni zakonski uslovi.

Poverenik je ukazao na potrebu da, u odnosu na podatke koji se tiču projekta „Beograd na vodi”, vlasti deluju u maniru koji je znatno transparentniji, posebno zato što je veliki broj građana, NVO i novinara postavljao pitanja o ovom projektu.

Slična je situacija i sa projektom „Južni tok”, koga prate kontroverze još od njegovog potpisivanja, ali za koji postoji već i jedno rešenje Poverenika. Poverenik je podsetio na činjenicu da je tokom marta 2013. godine doneo rešenje kojim je naložio JP „Srbijagas” da tražiocu informacija, novinarki B92, stavi na raspolaganje sve tražene informacije u vezi sa pribavljanjem, transportom i skladištenjem prirodnog gasa, te sporazumom i Studijom o izvodljivosti gasovoda Južni tok, uključujući i informacije iz kojih se mogu saznati vrednost ugovorenih investicija i isplaćeni iznosi. JP „Srbijagas” nije postupila po konačnom i obavezujućem rešenju Poverenika, pa je na zahtev tražioca informacija, Poverenik izrekao dve novčane kazne u ukupnom iznosu od 200.000 dinara, a potom zatražio od Vlade Srbije da, u skladu sa zakonom, primenom prinude obezbedi izvršenje rešenja Poverenika, ali taj zahtev je ostao bez efekta. Rešenje nije izvršeno, a javnost je uskraćena za tražene informacije. Razlog za uskraćivanje informacija je pozivanje na navodnu neophodnost da se pribavi saglasnost stranog partnera, što nije bio pravno valjani osnov,

posebno uzimajući u obzir činjenicu da strani partner ne može javnosti Srbije uskratiti bitnu informaciju od javnog značaja.

Takođe, treba napomenuti da je prošle godine Poverenik bio prinuđen da, pored obaveznog godišnjeg, sastavi i Poseban izveštaj o primeni Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja u državnim preduzećima da bi skrenuo pažnju Narodnoj skupštini na „zabrinjavajuće loš odnos značajnog dela državnih preduzeća prema obavezama koje ona imaju po Zakonu”, kao i na „štetne posledice takvog njihovog odnosa po ljudska prava ali i autoritet zakona”.

S druge strane, i tražioci informacije moraju da znaju proceduru, na šta posredno ukazuje i sam Poverenik. Shodno zakonu, Poverenik je instancioni (žalbeni) organ koji je ovlašćen da reaguje tek kada organ javne vlasti odbije da pruži informaciju od javnog značaja.

2.2. Da li javni beležnici imaju status organa javne vlasti, u smislu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja?

Tokom novembra 2014. godine Poverenik je uputio zahtev za autentično tumačenje člana 3. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, kojim je tražio da se nadležni odbor Narodne skupštine izjasni o tome da li javni beležnici, kao fizička lica koja obavljaju javno ovlašćenje kao povereni posao, potpadaju pod opseg zakona ili ne. U decembru je Odbor Narodne skupštine za ustavna pitanja i zakonodavstvo odlučio da ne pokrene postupak za davanje autentičnog tumačenja, iz formalnih razloga, jer Poverenik nije ovlašćen za podnošenje predloga za autentično tumačenje i da uputi Poverenika da se obrati nadležnom ministarstvu. Međutim, mišljenje ministarstva nije pravno obavezujuće, pa ono problem svakako ne bi rešilo. Zahtev Poverenika imao je za cilj da razreši da li je i javni beležnik, kao nosilac javnog ovlašćenja, dužan da informacije od javnog značaja čini dostupnim, a sve budući da je Zakon po tom pitanju ostao nedorečen. Naime, Zakon propisuje da se organom javne vlasti koji su dužni da čine dostupnim informacije od javnog značaja smatraju organizacije kojima je povereno vršenje javnih ovlašćenja, ali ne i fizička lica. Naime, ustavna mogućnost poveravanja javnih ovlašćenja pojedincu, pre usvajanja Zakona o javnom beležništvu, odnosno u vreme usvajanja Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, nije bila realizovana. S obzirom na to da su prvi javni beležnici počeli sa radom tek u septembru 2014. godine, mora se naći rešenje po kome bi i oni, iako nisu organizacije, već samo fizička lica kojima je povereno vršenje javnih ovlašćenja, bili obavezni da postupaju u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. Jedno, lakše rešenje, bilo je da Narodna skupština usvoji autentično tumačenje Zakona, u skladu sa kojim obavezu da postupaju u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja ima svako kome je povereno vršenje javnih ovlašćenja, pa i javni beležnici. Drugo rešenje je izmena Zakona, što je svakako duži put. Do tada, dilema u primeni Zakona ostaje, a polje njegove primene dodatno se sužava.

V PROCES DIGITALIZACIJE

1. Cenovnik JP ETV za usluge digitalnog emitovanja

Krajem decembra 2014. godine, po dobijanju saglasnosti Vlade Republike Srbije, usvojen je Cenovnik usluga Javnog preduzeća Emisiona tehnika i veze (JP ETV). Cenovnik, između ostalog, po prvi put obuhvata i cene usluge emitovanja u digitalnoj terestričkoj mreži. U tom smislu, to je prvi zvanični dokument koji pruža precizne podatke na osnovu kojih će pružaoci medijske usluge televizije moći da planiraju troškove nakon prelaska na digitalno emitovanje. U uvodu Cenovnika precizira se da će se usluge pružati i naplaćivati od trenutka gašenja predajnika analogne televizije. Cene se određuju u skladu sa zonom raspodele i definicijom u kojoj se program emituje (SD ili HD). Tako je utvrđeno da je za programe u standardnoj rezoluciji ukupna cena emitovanja na celokupnoj teritoriji Republike Srbije 5.737.351,68 dinara, a u HD rezoluciji 14.434.379,20 dinara mesečno. Precizirane su i cene po svakom od alotmenta, gde je očekivano najskuplja usluga emitovanja u alotmentu Avala (oko 1.750.000 dinara mesečno). Što se tiče II multipleksa, koji se, podsećamo, popunjava programima regionalnih i lokalnih pružalaca medijske usluge, cene su takođe određene u odnosu na rezoluciju i zonu raspodele, s tim da se do 1. januara 2017. godine primenjuje i korektivni faktor, odnosno svojevrsan popust od 80%, kako bi se lokalnim i regionalnim emiterima pomoglo da se bolje prilagode novim uslovima poslovanja usled prelaska na digitalnu tehnologiju emitovanja. Primenom korektivnog faktora dolazi se do toga da će najjeftinija usluga emitovanja za SD biti u zoni raspodele (alotmentu) Vršac, negde oko 16.000 dinara, a za HD TV oko 40.000 dinara mesečno. Najskuplja usluga emitovanja biće u zoni raspodele (alotmentu) Avala, i iznosiće za SD TV oko 350.000 dinara, a za HD TV oko 875.000 dinara mesečno. U samom Cenovniku navodi se da je popust uveden s obzirom na to da bi, u suprotnom, znatno povećanje troškova emitovanja dovelo do toga da većina medija ne bi mogla da plaća punu cenu. Takođe, kredit koji je JP ETV uzeo od Svetske banke propisuje grejs period u otplati tokom 2015. i 2016. godine, pa je lokalnim i regionalnim emiterima pružena mogućnost da prilagode svoje poslovanje do 2017. godine. Naredne dve godine bi stoga trebalo da budu dovoljne da tržište odluči koliko će medija opstati, a verovatno će doći i do konsolidacije na lokalnom i regionalnom nivou. Podsećamo da će, u pogledu zone raspodele, biti izbrisane razlike između regionalnih i lokalnih emitera, pa će njihove zone pokrivanja biti izjednačene.

Cenovnik predviđa i popuste za pružanje usluga emitovanja u digitalnoj terestrijalnoj mreži za nacionalne pružaoce medijske usluge televizije. Kao kriterijumi za popust uzeti su broj televizijskih kanala (10 % za 2 ili više TV kanala) i to da li se emituju u HD rezoluciji (20% za HD kanal). Ovi popusti, za sada, pogoduju samo republičkom javnom medijskom servisu, koji jedini ima i više terestrijalnih kanala i emituje u HD rezoluciji.

2. Ostale aktivnosti u procesu digitalizacije

Od ostalih aktivnosti relevantnih za proces digitalizacije treba izdvojiti drugi sastanak nadležnog ministarstva sa predstavnicima distributera opreme za prijem digitalnog terestričkog signala, najave predstavnika nadležnog ministarstva da je tehnički za prelazak na digitalno emitovanje sve spremno, kao i nastavak promotivne kampanje, te premijerno emitovanje TV spota "Digitalno kompletni – Digitalizacija je stigla!" na programima javnog medijskog servisa.

VI PROCES PRIVATIZACIJE

Na seminaru ANEM-a o implementaciji medijskih zakona, koji je održan 25. decembra 2014. godine u Beogradu, Dušan Šutanovac, direktor Centra za tržište kapitala Agencije za privatizaciju, predstavio je aktivnosti Agencije u procesu privatizaciju preostalih medija u javnoj svojini. Tom prilikom je istakao da se postupak privatizacije odvija primenom propisa iz oblasti privatizacije, ali i uz primenu odredaba medijskih zakona, pa u nekim delovima postoje određene specifičnosti.

Privatizacija će se odvijati u dve faze, od kojih prva podrazumeva prodaju kapitala, a druga, eventualna, prenos kapitala bez naknade. Prva faza je započela odmah po usvajanju medijskih zakona, objavom spiska medija koji se nalaze u portfelju Agencije. Inicijalno je na tom spisku bilo 65 medija za koje je do 15. avgusta objavljen poziv za prikupljanje pisama zainteresovanosti. Potom je usledila inicijativa za privatizaciju od strane osnivača još 11 medija, tako da je početkom oktobra objavljen poziv za prikupljanje pisama zainteresovanosti i za te medije. Agencija tako trenutno sprovodi proces privatizacije za ukupno 76 medija. Pisma zainteresovanosti su stigla za prvu grupu od 65 medija, pa je Agencija nastavila proceduru, odnosno dala predlog odluke o modelu prodaje kapitala, a u okviru njega, kao jedini, metod prodaje putem javnog nadmetanja. Predlog odluke je prosleđen resornom Ministarstvu finansija i privrede koje konačno usvaja odluku o modelu i metodu prodaje. Društva, osnivači medija, su u međuvremenu bila u obavezi da sačine fer procenu vrednosti kapitala, imovine i obaveza na dan 31.12.2013. godine. Na osnovu te procene utvrdiće se početna vrednost za privatizaciju. Agencija dobija ove procene od subjekta privatizacije, odnosno lokalnih samouprava kao osnivača medija, pa je taj proces nešto sporiji. Za pojedina društva je stigla negativna procena vrednosti kapitala, što znači da se za njih, shodno odredbama Zakona o privatizaciji, ne može organizovati javno nadmetanje. Agencija je intenzivno u komunikaciji sa Ministarstvom kulture i informisanja kako bi se pronašlo rešenje i za takve medije. U takvim slučajevima Agencija će pokušati da u razgovorima sa resornim ministarstvom pronađe adekvatan model, budući da Zakon o javnom informisanju i medijima propisuje obaveznu privatizaciju ili gašenje medija. Pretpostavka je da će se u takvim slučajevima ići neposredno na drugu fazu, odnosno prenos akcija zaposlenima bez naknade.

Od bitnijih aktivnosti treba izdvojiti i to da je Agencija uradila i predložila meru uslovnog otpisa duga prema državnim poveriocima, koja predstavlja meru za pripremu i rasterećenje obaveza subjekata privatizacije kojom se državni poverioci subjekta privatizacije obavezuju da otpišu dug, sa stanjem na dan 31. decembar 2013. godine, prema subjektu privatizacije koji posluje u celini ili većinskim društvenim ili javnim kapitalom. Ipak, o toj meri konačnu odluku donosi Vlada Srbije, pa je njeno usvajanje još uvek neizvesno.

Ono što u procesu privatizacije sledi kao naredni korak jeste prosleđivanje odluka o privatizaciji subjektima privatizacije, koji potom moraju da pripreme privatizacionu dokumentaciju, nakon čega se pristupa pripremi prodaje. U odnosu na prodaju, mediji nemaju drugačiji status od drugih subjekata, osim što će početna cena najverovatnije biti 100% procenjene vrednosti, iako Zakon o privatizaciji predviđa da ona može biti i 50% procenjene vrednosti. Javnog nadmetanja, po prirodi stvari, neće biti ako stigne samo jedna ponuda koja ispunjava sve uslove. Po okončanju prodaje sledi potpisivanje ugovora. Kod medija postoji specifičnost zbog obaveze konituniteta u pružanju medijske usluge u narednih pet godina. Ako prva faza privatizacije ne uspe, prelazi se na drugu, odnosno na prenos kapitala bez naknade na zaposlene. Mediji u ovom smislu imaju povlašćen položaj, jer Zakon o privatizaciji propisuje da se bez naknade može preneti samo do 30 % kapitala, dok je za medije moguć prenos i 100 % kapitala. Ova druga faza se okončava prijavom zaposlenih za upis akcija i donošenjem rešenja od strane Agencije sa spiskom akcionara. Trenutno je u fokusu Agencije prva faza, dok će se o besplatnom prenosu akcija razmišljati tek kada se ustanovi koliki će broj medija u privatizaciji ostati bez kupca.

VII ZAKLJUČAK

Decembar 2014. godine na medijskoj sceni Srbije obeležen je sa nekoliko događaja koji ukazuju na sve ozbiljnije odsustvo transparentnosti na svim nivoima vlasti, čime se ozbiljno dovodi u pitanje mogućnost medija da građanima čine dostupnim informacije neophodne za donošenje odluke o sopstvenim životima i da otvaraju prostor u kome se odvija javna debata na kojoj se temelje slobodna i demokratska društva, što jesu osnovne funkcije medija u demokratskom društvu.

Prvo, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti je dva puta morao da se obraća javnosti ukazujući na probleme sa dostupnošću javnosti informacija od javnog značaja koje se tiču velikih infrastrukturnih projekata, kao što je gasovod „Južni tok” ili projekat „Beograd na vodi”. Činjenica je da transparentnost u implementaciji velikih projekata nije bila manir ponašanja nijedne vlasti u Srbiji od 2000. godine naovamo. Srbija, međutim, već deset godina ima Zakon o dostupnosti informacija od javnog značaja, u skladu sa kojim je činjenje dostupnim podataka od značaja za javnost zakonska obaveza vlasti od koje postoji samo ograničeni broj izuzetaka. Takođe, aktuelna vlast voli da se predstavlja i kao više proevropska i kao više proreformaska od prethodnih, što odsustvo transparentnosti u njenom radu ozbiljno dovodi u pitanje.

Ono što čitavu stvar čini još gorom jeste okolnost da se netransparentnost najviših državnih organa, koja se tiče velikih infrastrukturnih projekata, kapilarno spušta na niže organe vlasti, na lokalne samouprave i javna i državna preduzeća i ustanove, čime problem postaje još ozbiljniji. Tako imamo situaciju u kojoj, sa jedne strane, Poverenik za informacije od javnog značaja, pored obaveznog godišnjeg, mora da sastavlja i Poseban izveštaj o primeni Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja u državnim preduzećima, da bi skrenuo pažnju Narodnoj skupštini na „zabrinjavajuće loš odnos značajnog dela državnih preduzeća prema obavezama koje ona imaju po Zakonu”, kao i na „štetne posledice takvog njihovog odnosa po ljudska prava ali i autoritet zakona”, a sa druge, slučajeve kao one u Odžacima ili u Sokobanji, koje opisujemo u ovom izveštaju. Naime, u Odžacima je novinar Radoslav Medić dobio rešenje da je tehnološki višak u redakciji lokalne javne radio stanice u kojoj je radio više od 30 godina, kao epilog njegovog izveštavanja o odluci lokalne vlasti da jednu hemijsku fabriku oslobodi plaćanja ekološke takse, na koji način je opština ostala sa oko dva miliona dinara manje u budžetu na godišnjem nivou. U Sokobanji, reprezentativne sindikalne organizacije u Specijalnoj bolnici za nespecifične plućne bolesti proglasile su urednicu niškog dopisništva RTS-a Draganu Sotirovski *personam non grata* u toj ustanovi. Dragana Sotirovski izložena je različitim pretnjama i pritiscima još od novembra 2013. godine, kada je počela da istražuje zloupotrebe direktorke Specijalne bolnice „Sokobanja” dr Ljiljane Isaković. U priložima Dragane Sotirovski, između ostalog, ukazivalo se da je dr Ljiljana Isaković već 12 godina neprekidno direktorka bolnice u čijem Statutu stoji da ista osoba može biti direktor najviše osam godina, kao i da je u bolnici zaposlila sina i ćerku, omogućivši im usavršavanje o trošku ove državne ustanove, zbog čega je Agencija za borbu protiv korupcije preporučila njeno razrešenje. Poslednjih godina protiv direktorke podneto je 11 prekršajnih prijava, po kojima je bolnica kažnjena sa ukupno 900.000 dinara. Protiv dr Ljiljane Isaković Osnovnom tužilaštvu u Aleksincu podneta je, još pre godinu dana, i krivična prijava za zloupotrebu službenog položaja, a dvadeset zaposlenih u Specijalnoj bolnici dobilo je status uzbunjivača, kao meru zaštite od odmazde zbog ukazivanja na korupciju u ustanovi u kojoj rade.

S druge strane, beležimo i pozitivne pomake. Konkretno, Apelacioni sud u Beogradu pojedinim svojim odlukama, kao što je recimo odluka u slučaju Miće Jovanovića, vlasnika i bivšeg rektora Univerziteta Megatrend, protiv magazina „Svedok”, njegovog odgovornog urednika Vladana Dinića i novinara Milivoja Glišića, nastavlja da usmerava sudsku praksu u medijskim sporovima u pravcu daljeg usklađivanja sa najvišim međunarodnim standardima i praksom Evropskog suda za ljudska prava u primeni člana 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Isto tako, Regulatorno telo za elektronske medije (REM) održalo je javnu raspravu o nacrtima tri pravilnika, i to Pravilnika o kriterijumima za utvrđivanje liste najvažnijih događaja i ostvarivanju prava na pristup tim događajima, Pravilnika o zaštiti prava i interesa maloletnika u oblasti pružanja medijskih usluga i Pravilnika o načinu izricanja mera pružaocima medijskih usluga. Ovo je prvi put, još otkako u Srbiji postoji i funkcionise nezavisno regulatorno telo za radiodifuziju, odnosno sada za elektronske medije, da se o sadržaju nekog opšteg akta tog tela vodi javna rasprava, što nesumnjivo predstavlja ozbiljan pomak u pravcu transparentnije regulacije u sektoru elektronskih medija.

Kao ozbiljan pozitivan pomak može se oceniti i činjenica da je, napokon, po dobijanju saglasnosti Vlade Republike Srbije, usvojen i zvanično objavljen novi cenovnik usluga Javnog preduzeća „Emisiona tehnika i veze” (JP ETV). Cenovnik po prvi put sadrži i cene usluga u digitalnom emitovanju, što praktično znači da će televizijske stanice u Srbiji napokon moći da sa većom dozom pouzdanosti planiraju svoje budžete i troškove nakon prelaska na digitalno emitovanje. Cene, makar u inicijalnom periodu od dve godine, u koje ETV odobravati veliki popust od čak 80% regionalnim i lokalnim televizijama, nisu više od troškova koje su iste te televizije i do sada imale za analogno emitovanje, što je svakako dobro.

Na ovaj način kreira se krajnje neobična situacija u kojoj se unapređuje transparentnost sektorske regulacije, kao i transparentnost ekonomskih uslova poslovanja medija, s jedne strane, dok transparentnost administracije, kao izvora informacija od interesa za javnost koje mediji treba da objavljuju ne bi li ispunili svoju društvenu funkciju u demokratskom društvu, ne samo što kaska već se i realno opstruira. Jedini zaključak koji možemo da izvedemo jeste taj da se pitanju transparentnosti ne može pristupati parcijalno. Činjenica da je odnos medija sa resornim ministarstvom ili nadležnim regulatornim telima unapređen, sama po sebi svakako jeste dobra, ali sve dok novinari zbog izveštavanja o odlukama svojih lokalnih vlasti ili o poslovanju javnih ustanova budu ostajali bez posla, kao Radoslav Medić u Radio Odžacima, ili proglašavani *personama non grata*, kao Dragana Sotirovski u Specijalnoj bolnici „Sokobanja”, ili dok se informacije o važnim infrastrukturnim i drugim državnim projektima kriju od javnosti, ostvarivanje elementarne funkcije medija u demokratskom društvu – da građanima čine dostupnim informacije neophodne za donošenje informisanih odluka i da otvaraju prostor u kome se odvija javna debata o stvarima od javnog interesa – ostaće pod ozbiljnim znakom pitanja.